

schijnen een geruchtmakend geschrift: *Faites un roi, sinon faites la paix*. Hij ontwikkelt de gedachte dat slechts bij onvoorwaardelijke verzoening met Duitschland behoud der republiek mogelijk is, maar de oorlog alleen bestaanbaar bij de vestiging eener monarchie — nu zetelt hij met Guesde in het republikeinsche ministerie.

Allerwegen heerscht verwarring. Het *Internationaal socialistisch Bureau*, te Brussel gevestigd, waarin het Belgische en Fransche element overheerschend is, richt zich met een Manifest tot de arbeidersklasse en veroorlooft zich kritiek op Duitsche gedragingen. Het regent protesten uit het kamp der Duitsche en Oostenrijksche sociaal-democratie.

Misschien zijn zelfs deze sprekende feiten niet in staat u van het weinig-doeltreffende der marxistische theorie te overtuigen. Rekening houdend met de heftige emotie, door de geweldige feiten onzer dagen gewekt, verzacht gij het fiasco met de verontschuldiging, dat de natuur sterker is dan de leer.

Evenwel, die leer is niet sterk. Reeds de historie van de Internationale zelve, die door allerhande geschillen, mee uit nationale eigenaardigheden geboren, eerst werd verzwakt en ten slotte vernietigd, had het socialisme moeten bewaren van de geringschatting van de nationaliteitsidee, waarop het prat ging.

Ook blijkt de zwakheid der leer uit de verwording, die bij de ontwikkeling van het socialisme haar van alle pit en kern beroofde. Het begrip natie als een nulliteit achtend werd in den beginne onvervaard positie gekozen tegen alles wat de idee van het wereldburgerschap in den weg stond en nationale banden eerde. In de practische politiek leidde die gedachten-sfeer tot eene houding, welke aan het „geen man en geen cent” zeer nabij kwam en in de theoretische bespiegelingen straalde klaarlijk door de geest van Lafargue, die „de begrippen gerechtigheid, vrijheid en *vaderland*” betitelt als „metaphysische en ethische deernen, die zich veil geven voor academische discussies”.